

Putování po sakrálních památkách v Lounech

1. Farní kostel sv. Mikuláše

N 50°21.427 E 013°47.705

Chrám sv. Mikuláše se stavěl po velkém požáru města podle projektu Benedikta Rejta v letech 1520–1538. Vznikla tak velká prosvětlená síň typická pro vladislavskou gotiku, která je rozdělená šesti sloupy na tři lodě a zaklenutá sítí přetínavých žeber. Prostor kryje původní střecha se třemi břidlicí krytými stany. Věž kostela je starší, pochází již ze 14. století. Uvnitř presbytáře stojí trojitý barokní oltář od pražských umělců vyřezaný v letech 1701–1706. Oltář z lipového dřeva nebyl nikdy barevně dokončen, jeho zamýšlený vzhled je dobře vidět na dochovaném modelu v Národním muzeu.

2. Mariánský sloup

N 50°21.433 E 013°47.838

Sloup se sochou Neposkvrněné Panny Marie – Imakuláty (šlape po draku, symbolu hříchu) je skromnější obdobou o 21 let staršího sloupu na Staroměstském náměstí. Zhotovil jej stejný pražský sochař Jan Jiří Bendl roku 1673. Sloup nechal jako poděkování za konec útrap třicetileté války zhotovit příslušník erbovní rodiny Šifflů z Vastrštejna. Latinský nápis prosí Matku Boží, aby ochraňovala město Louny.

3. Kostel Církve československé husitské

N 50°21.350 E 013°47.903

Obec Církve československé v Lounech patřila od svého založení roku 1920 k nejpočetnějším v republice. Zpočátku používala děkanský chrám, ale po šesti letech se musela spokojit s provizorními prostory ve školách. Až v roce 1932 si obec postavila kostel s názvem „sbor Dr. Karla Farského“ ve funkcionalistickém stylu podle projektu Otakara Poláka. Kvůli nedostatku peněz nebyl sbor dokončen podle původního plánu, schází přístavba fary a nikdy se nedokončil ani Vrchlického přednáškový sál v suterénu. Akademický sochař Josef Štýbr z Mutějovic vytvořil za oltář velký reliéfní obraz „Ježíš, přítel dětí“. Varhany z dílny bratří Riegerů z Krnova byly zasvěceny lounskému skladateli Eduardu Treglerovi. Ze tří zvonů se po válečné rekvizici dochoval jen nejmenší – Jeroným Pražský. Kolumbárium pro urny v předsíních kostela vzniklo až po válce.

4. Bývalý klášter Panny Marie řádu dominikánů

N 50°21.416 E 013°48.043

Dominikánský klášter byl založen v polovině 13. století současně s „povýšením“ Loun na město. Zabíral plochu domů stojících mezi ulicemi Pražskou a Hilbertovou od Bezejmenné po Klášterní ulici. Podél Pražské ulice se tyčil klášterní chrám Panny Marie, při vnitřní Pražské bráně pak stála kaple sv. Maří Magdaleny a Barbory. Vypjatá doba husitské revoluce přinutila dominikány opustit město ještě před vypuknutím válečných událostí. Klášter byl následně pobořen a velmi brzy rozdělen na parcely nových měšťanských domů. Dodnes se v jejich zdech dochovaly zbytky sakrálních staveb: přípora klenebního žebra, náhrobek i tento opěrný pilíř.

5. Synagóga

N 50°21.438 E 013°47.973

Do osudového požáru v září 1849 zde stávaly domy čp. 70 a 71, v němž byl hostinec a dostavníková stanice U Šífu. Poté nevyužitý prostor koupili židé a v letech 1871–1874 zde postavili synagogu v maurském slohu podle projektu pražského architekta Jana Staňka. Za války sem bylo z radnice přestěhováno lounské muzeum, po deseti letech sem byli umístěni truhláři a tesaři z družstva Stavba. Nakonec byla synagoga adaptována pro potřeby okresního archivu, který je zde dodnes, třebaže židovská obec objekt získala zpět.

6. Evangelický kostel

N 50°21.353 E 013°48.483

Evangelický sbor, který v 70. letech 19. století v Lounech zakládal Jan Karafiát, se zprvu scházel v kostel sv. Petra nebo v Husově domě v Prokopově ulici. V roce 1932 si však postavili nový kostel ve funkcionalistickém stylu podle projektu lounského architekta Pavla Bareše. O čtyři roky později byl přistavěn byt faráře, poté i malá modlitebna, ale objekt nebyl zcela realizován (např. věž zůstala prázdná). Základní skeletová železobetonová konstrukce odlehčuje nosnost zdiva a projektant posunutím řady oken ke korunní římsě dosáhl zlepšení osvětlení vnitřních prostor. V 50. letech 20. století byly do kostela přestěhovány velmi cenné varhany ze zrušeného sboru Prokopa Velikého v Teplících. Postavil je v roce 1874 drážďanský varhanář Friedrich Nicolaus Jahn. Pro jejich velikost nemohly být instalovány na kůr, a proto vyplnily presbytář a výrazně tak změnily celkový ráz liturgického prostoru.

7. Kostel Matky Boží

N 50°21.288 E 013°48.196

Jako náhradu za klášterní kostel Panny Marie zničený v husitských válkách si město v letech 1491–1493 postavilo malý kostelík na Pražském předměstí. Věž s hlavním portálem tvaru oslího hřbetu však byla přistavěna až roku 1612. Po zrušení zdejšího hřbitova sloužil kostel jako pohřební kaple pro Nový hřbitov při cestě do Cítolib, ale v současné době je trvale uzavřen. Do severní stěny věže byly zazděny sochařské prvky do Vincence Strašryby z poničených hřbitovních portálů u kostela sv. Petra: hermy a reliéf vzkříšení syna naimské vdovy. Současnou podobu získal kostel po rozsáhlé přestavbě roku 1913 dle návrhu Kamila Hilberta.

8. Obřadní síň u židovského hřbitova

N 50°21.173 E 013°48.026

Kde v Lounech židé pochovávali své mrtvé ve středověku, se neví. Po třicetileté válce mohla být ve městě jen jediná rodina, která užívala malý hřbitov na Mělcích. Od roku 1849 však počet židů rychle rostl, a proto v srpnu 1874 na pozemku Josefa Glasera vznikl nový židovský hřbitov. Ze stejné doby pochází i židovská obřadní síň – modlitebna (čp. 415).

9. Kříž na hlavním hřbitově

N 50°21.072 E 013°48.281

Po zrušení hřbitova u Matky Boží v roce 1880 v souvislosti s dostavbou kasáren nemohl městu stačit jediný hřbitov U 14 sv. Pomocníků. Proto byl roku 1887 založen nový u cítolibské silnice. Pozemek, který dnes tvoří jižní část hřbitova, věnoval lounský děkan František Linhart. Ten byl také o dva roky později na Novém hřbitově pohřben do hrobky u centrálního kříže.

10. Boží muka U Spravedlnosti

N 50°20.788 E 013°48.302

V poloze U Spravedlnosti při cestě do Cítolib po levé straně dříve stávala šibenice. Byla to zděná stavba, uvnitř které se uchovávaly potřeby pro výkon katovského řemesla. Na ní byly vztyčeny tři pilíře sloužící k oběšení a vystavení provinilce. Šibenice byla tak bytelně postavená, že se v ní roku 1640 před švédskými vojáky ukrylo několik ozbrojených měšťanů, kteří odtud pálili do nepřátel, pět zastřelili a ostatní ve zmatku prchli. U šibenice kat oběšence i pohřbíval a za živa zde bývaly pohřbeny také ženy za zabítí svého novorozeného dítěte. Boží muka na pravé straně cesty tuto krutou dobu pamatují.

11. Kaple Panny Marie Svatohorské

N 50°21.013 E 013°47.048

Dříve stávala osamocená u polní cesty k Líšťanům v poloze „Skalka“, ale dnes zástavba rodinných domků sahá až k ní v ulici Vavřince z Březové. Nedávno byla opravena a získala velkou moderní plastiku Madony. Ale dříve byl na čelní zdi namalován obraz Panny Marie Svatohorské a po stranách napravo sv. Barbora, nalevo sv. Jan Nepomucký. Vedly k ní čtyři kamenné schody a na stříšce byl železný kříž.

12. Kostel sv. Petra

N 50°21.537 E 013°47.230

Třebaže je kostel sv. Petra v písemných pramenech prvně zmíněn teprve roku 1359, jeho jižní a západní stěna obsahuje mnohem starší románské zdivo. Dnešní podoba především gotický presbytáře je výsledkem přestavby v letech 1451–1463. Z této doby pochází i úprava západního portálu s erbem Světeckých z Černčic a kazatelna vystupující z jižní zdi pro promluvy pod širým nebem. Hřbitov u sv. Petra býval hlavním městským pohřebištěm s honosnou zdí a dvěma vchody vyzdobenými sochařem Vincenem Strašrybou. Josefské reformy hřbitov i s kostelem zrušily a vše přešlo do majetku města. Kostel rekonstruoval Josef Mocker a krátce sloužil evangelické reformované církvi. Tehdy zde působil i známý spisovatel Jan Karafiát. Od roku 1940 kostel slouží jako lapidárium a příležitostně se v něm konají koncerty.

13. Kostel Nejsvětější Trojice a Čtrnácti sv. pomocníků

N 50°21.507 E 013°47.109

Kostel na místě morového hřbitova roku 1718 projektoval lounský stavitel Ludvík Naymayer, třebaže jeho plány upravil Pavel Ignác Bayer, slavný schwarzenberský architekt. O dvacet let později vznikla na hřbitově také poustevna s ivanitou. Za císaře Josefa II. však byl řád i kostel zrušen a oltář, kazatelna a varhany byly odvezeny do nového kostela v Malém Háji. Nakonec bylo používání kostela 14 sv. Pomocníků povoleno. Z děkanského chrámu sem byl přenesen jeden postranní oltář, ke kterému lounský malíř Leopold Mälzer zhotovil nový hlavní obraz Nejsv. Trojice a 14 sv. Pomocníků.

14. Kaple u Černčic

N 50°21.632 E 013°50.011

Tato kaplička stávala na křižovatce. Jedna cesta od Hrnčířské (zhruba ulice Čenka Zemana známá jako „Zlodějka“) se tu sbíhala s cestou, která přibližně odpovídá Husově ulici, ale dříve procházela pod pivovarem a ještě po postavení železnice roku 1871 více kopírovala trať (šla podél tratě). Dále pokračovala už jen jedna cesta do Černčic.

15. Bývalá kaple Maří Magdalény

N 50°21.513 E 013°47.615

Roku 1481 byla vedle špitálu postavena kaple se stanovou střechou, která měla upomínat na klášter sv. Anny řádu kajícnic sv. Maří Magdaleny. Tento klášter stával za mostem na předměstí Benátky. V husitských válkách byl sice pobořen, ale pak se sem sestry magdalenitky na krátkou dobu vrátily, než klášter definitivně vzala voda. V novém kostelíku sloužil špitální kaplan a ještě po třicetileté válce byl barokně upraven. Za Josefských reforem byl kostel zrušen, roku 1834 byl stržen a na jeho místo byl postaven činžovní dům. Oltářní obraz od Karla Škréty je uložen v Galerii Benedikta Rejta. Původní podobu kostela zachytil Jan Willenberg na vedutě Loun z roku 1602, poslední podobu pak Jan Havránek roku 1823.

16. Nerealizovaný kostel v Kotěrově kolonii

N 50°21.495 E 013°49.351

Stavbou nové železniční kolonie nad nádražím a železničními dílnami byl pověřen významný český architekt Jan Kotěra. Podle jeho původního plánu z roku 1909 mělo vzniknout zahradní město, první svého druhu v Rakousku-Uhersku, které by zahrnovalo školu, obchody, lázně, hostinec i kostel na návrší. Projekt, často upravován, byl však zrealizována jen zčásti. Ze zamýšlené vybavenosti městečka se postavily jen dvě prádelny. Ale zatímco na místě zamýšlené školy už stojí rodinné domy, prostor pro kostel stále zůstává volný. Kostel od Jana Kotěry nakonec nestojí ani v Lounech, ani v Plzni-Doubrovce nebo v Holoubkově u Rokycan, kde projet na stavbu dospěl nejdále.